

Suomi mukaan Euroopan kulttuuriperintötunnukseen

Tuuli Lähdesmäki (tuuli.lahdesmaki@jyu.fi), Johanna Turunen (johanna.k.turunen@jyu.fi), Sigrid Kaasik-Krogerus (sigrid.kaasik-krogerus@jyu.fi), Katja Mäkinen (katja.m.p.makinen@jyu.fi), Viktorija Ceginskas (vitorija.ceginskas@jyu.fi)

Jyväskylän yliopisto

EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUS JA SUOMEN ROOLI

EU on viime vuosina käynnistänyt monia hankkeita ja toimia yhteisen kulttuuriperinnön vaalimiseksi Euroopassa. Suomi ei ole mukana unionin tuoreimmassa ja sen kulttuuriperinnön lippulaivahankkeeksi kaavailussa Euroopan kulttuuriperintötunnuksessa. Suomen kannattaisi aktiivisesti hyödyntää kyseistä toimea ja olla mukana keskustelemassa siitä, mitä eurooppalainen kulttuuriperintö voisi olla.

Euroopan komissio on jakanut vuodesta 2014 lähtien Euroopan kulttuuriperintötunnuksia erilaisille kohteille. Tunnuksen tavoitteena on komission päätöksen mukaan lisätä ”Euroopan kansalaisten tietämystä Euroopan historiasta ja unionin rakentamisesta sekä heidän yhteisestä mutta monimuotoisesta kulttuuriperinnöstään, varsinkin Euroopan yhdentymisen perustana olevien demokraattisten arvojen ja ihmisoikeuksien osalta”. Tunnuksen saaminen ei maksa, eikä myöskään EU maksa valituille kohteille.

Tunnuksia on myönnetty tähän mennessä 29 ja vuonna 2018 nimettävät 9 uutta kohdetta on jo valittu. Tunnus on pysyvä, mutta sen säilyttääkseen kohteiden tulee noudattaa tunnuksen myöntämisen edellyttämiä kriteerejä. Kohteiden merkityksiin liittyvän kriteerin mukaan: ”Tunnusta hakevilla kohteilla on oltava symbolista eurooppalaista arvoa ja niillä on täytynyt olla merkittävä asema Euroopan historiassa ja kulttuurissa ja/tai unionin rakentamisessa.”

Valinnan komission nimeämistä kohteista tekee asiantuntijoista koostuva eurooppalainen raati.

Toimessa mukana olevat maat tekevät hakemusten perusteella kohteista esivalinnan eurooppalaiselle raadille. Kukin maa huolehtii esivalinnasta itsenäisesti.

Unionin jäsenmaista neljä – Suomi, Ruotsi, Irlanti ja Iso-Britannia – eivät ole osallistuneet Euroopan kulttuuriperintötunnukseen. Osallistuminen avaa monenlaisia mahdollisuuksia yhteistyöhön. Tunnusta voi hyödyntää eri tavoin valittujen kohteiden tunnetuksi tekemisessä ja niiden merkitysten kommunikoinnissa.

EUROHERIT-TUTKIMUSHANKE

Akatemiatutkija, dosentti Tuuli Lähdesmäen johtamassa Euroopan tiedeneuvoston rahoittamassa EUROHERIT-tutkimushankkeessa tarkastellaan Euroopan unionin kulttuuriperintö- ja identiteettipolitiikkaa. Tutkimushankkeen empiirinen osuus kohdistuu Euroopan kulttuuriperintötunnukseen.

Hankkeessa on toteutettu laaja etnografinen kenttätutkimus syksyn 2017 ja alkuvuoden 2018 aikana. Kenttätutkimuksessa haastateltiin Euroopan kulttuuriperintötunnuksen saaneissa kohteissa työskenteleviä henkilöitä ja kohteiden vierailijoita 10 maassa (yhteensä 11 kohteessa), kulttuuriperinnön parissa työskenteleviä EU:n virkamiehiä, sekä eurooppalaisen raadin puheenjohtajaa. Tämän lisäksi toteutettiin kyselytutkimus

Euroopan kulttuuriperintötunnuksen kansallisille koordinaattoreille 10 maassa. Kenttätutkimus sisälsi myös tunnuksen saaneiden kohteiden havainnointia sekä niiden näkyvyyden ja viestinnän tarkastelua erilaisten viestintä- ja markkinointimateriaalien ja paikallisten matkailupalvelujen tarjonnan kautta. Kenttätutkimuksen tarkempia tuloksia ei ole vielä julkaistu.

Euroopan kulttuuriperintötunnus myönnettiin Tallinnan Suurkillan talolle 2015.

SUOSITUKSIA SUOMEN OSALLISTUMISEN VALMISTELUUN

Kenttätutkimuksen pohjalta EUROHERIT-hankkeen tutkijat kokosivat listan asioita, joita he suosittelevat otettavan huomioon, kun Suomen osallistumista Euroopan kulttuuriperintötunnukseen valmistellaan.

HAKUPROSESSI

- Eurooppalainen raati on viimeisimmissä valintaportteissaan pahoitellut sitä, että osa hakemuksista on tasoltaan heikkoja eikä niissä ole otettu huomioon tunnuksen saamiselle asetettu kriteeriä.
- Sekä Euroopan komissio että tunnuksen saaneet kohteet toivovat tunnukselle ja tunnuksen saaneille kohteille suurempaa näkyvyyttä. Tunnuksen tunnettuus ja kohteiden näkyvyys lisäävät kiinnostusta hakea tunnusta. Tämä parantaa relevanttien hakijoiden hakemusten laatua ja vastaavasti näiden kohteiden mahdollisuutta tulla valituiksi.
- Euroopan kulttuuriperintötunnuskohteiden kansallisen esivalinnan tavat vaihtelevat maittain suljetusta asiantuntijatyöskentelystä kansalaisia osallistuttavaan äänestykseen. Puolassa vuoden 2017 esivalinnassa järjestettiin online-äänestys, jossa kansalaiset saattoivat ehdottaa suosikkiaan 15 tunnusta hakeneesta kohteesta.

- Eräät Euroopan kulttuuriperintötunnuksista ovat olleet 'yhden miehen tai naisen' hankkeita.

SUOSITUKSET:

Sekä tunnuksen hakijoita että sen saaneita kohteita tulee kannustaa yhteistyöhön paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Kansallisella koordinaatiolla on tässä prosessissa keskeinen rooli. Erityisesti tulisi kannustaa erilaisten paikallisten ja alueellisten sidosryhmien yhteistyötä kohteen kanssa.

Kansallisen esivalinnan tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvä ja osallistava. Hyvä esivalinta pohjautuu asiantuntijuuteen, mutta myös osallistaa eritaustaisia kansalaisia keskusteluun kohteista ja valinnasta. Valintaprosessin läpinäkyvyys lisää valinnan legitimiyyttä ja kansalaisten kiinnostusta valitun perinnön vaalimiseen.

KANSALLINEN KOORDINAATIO

- Monissa maissa tunnuksen saaneiden kohteiden henkilökunta ei ole ollut tekemisissä maansa kansallisen koordinaattorin kanssa. Kasvoton ja etäinen kansallinen koordinointi ei kannusta kohteita hakemaan tunnusta eikä tunnuksen saaneita kohteita kehittämään kohdetta tai kommunikoimaan sen merkityksiä.
- Useat kohteet kokevat tarvitsevansa lisää taloudellisia resursseja toimintaansa. Tunnuksen saamisen uskottiin tuovan lisää resursseja, mutta sitä tunnus ei automaattisesti tuo.

SUOSITUKSET:

Kansallisen koordinaattorin rooli on tärkeä mm. relevanttien kohteiden kiinnostuksen herättämisessä tunnusta kohtaan, hakemusten valmistelun ohjeistamisessa, kohteiden kansallisen yhteistoinnin kehittämisessä, näkyvyyden lisäämisessä, viestinnässä ja tiedon jakamisessa esimerkiksi mahdollisista rahoitusinstrumenteista.

Kansallisella koordinaattorilla tulisi olla Euroopan kulttuuriperintötunnuksen viestintä- ja edistämistä strategia. Sekä tunnuksen hakijoille että sen saaneille kohteille tulee tarjota realistista tietoa ja/tai ohjausta rahoituksen hakemisessa.

EUROOPPALAINEN KULTTUURIPERINTÖ

- Euroopan kulttuuriperintötunnus edellyttää kohteita kertomaan tarinaansa eurooppalaisen merkityksen näkökulmasta. Tunnuksen saaneet kohteet tuovat esiin eri tavoin eurooppalaisen kertomuksen ulottuvuuksia.
- Euroopan kulttuuriperintötunnus painottaa arvojen, kuten ihmisoikeuksien, demokratian ja solidaarisuuden, esiin nostamista ja edistämistä.

SUOSITUKSET:

Euroopan kulttuuriperintötunnus mahdollistaa kulttuuriperinnön merkitysten tarkastelun uusista ja innovatiivisista näkökulmista, joita ei välttämättä ole vielä tuotu esiin (kansallisessa) historian kirjoituksessa. Hyviä kandidaatteja tunnukselle voivat olla myös kohteet, jotka ovat alueellisesti tai kansallisesti vähemmän tunnettuja. Tällaisille kohteille tunnuksesta voi olla myös 'brändin' mukanaan tuomaa markkinoinnillista hyötyä.

Suomi voisi ottaa aktiivisen roolin komission korostamien arvojen tulkinnassa ja pohtia, mitkä asiat historiassamme tuovat esiin näitä arvoja ja miten arvoihin liittyvää perintöä käsitellään nykyisyydessä.

Kulttuuriperintö ei ole vain menneisyyttä, vaan myös nykyisyyden käsittelyä ja tulevaisuuden luomista. Siksi Euroopan kulttuuriperintötunnuskohteiden on luontevaa painottaa toiminnassaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta ja toimia kaikille avoimina yhteisöllisinä areenoina ja julkisina keskustelijoina.

EU:N DOKUMENTTEJA EUROOPAN KULTTUURIPERINTÖTUNNUKSESTA

European Heritage Label. Panel Reports 2013–2017. Brussels: European Commission.

European Heritage Label. Panel Report on Monitoring 19 December 2016. Brussels: European Commission.

European Heritage Label. European Commission's official web site: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/heritage-label_en

Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös n:o 1194/2011/EU, annettu 16 päivänä marraskuuta 2011, Euroopan kulttuuriperintötunnusta koskevan Euroopan unionin toimen perustamisesta. *Euroopan unionin virallinen lehti*, L 303, 1–9.

JULKAISUJA

Lähdesmäki, T. 2014a. "Transnational heritage in the making. Strategies for Narrating Cultural Heritage as European in the Intergovernmental Initiative of the European Heritage Label." *Ethnologica Europaea* 44:1, 75–93.

Lähdesmäki, T. 2014b. "The EU's explicit and implicit heritage politics." *European Societies* 16:3, 401–421.

Lähdesmäki, T. 2015. "Materiaalisuus ja paikka eurooppalaisen kulttuuriperinnön tuottamisessa." *TAHITI – Taidehistoria tieteenä* 5:4. (<http://tahiti.fi/04-2015/tieteelliset-artikkelit/materiaalisuus-ja-paikka-eurooppalaisen-kulttuuriperinnon-tuottamisessa/>)

Lähdesmäki, T. 2016. "Politics of Tangibility, Intangibility, and Place in the Making of European Cultural Heritage in EU Heritage Policy." *International Journal of Heritage Studies* 22:10, 766–780.

Lähdesmäki, T. 2017. "Politics of Affect in the EU Heritage Policy Discourse: An Analysis of Promotional Videos of Sites Awarded with the European Heritage Label." *International Journal of Heritage Studies* 23:8, 709–722.

Tämä politiikkasuositus on laadittu osana EUROHERIT-projektia (projektinumero 636177). Projektin rahoitus on saatu Euroopan tiede- ja innovaatio-ohjelmasta. Projektin johtaja on FT, YTT, akatemiattutkija, dosentti Tuuli Lähdesmäki Jyväskylän yliopistosta.

Projektin kotisivut: www.jyu.fi/euroherit

